

Seat No. : _____

TO-114

M.A., Sem.-I

May-2013

Sanskrit (402)

(यास्कप्रणीतम् निरुक्तम्) (१-२ अध्यायौ)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (१) पसंद करेले विकल्प स्पष्टपणे दर्शावो.

Instructions : (1) Mention clearly the option attempt.

(२) जमशीली भाजू दर्शावेल अंक गुण दर्शावे छे.

(2) Figure to the right indicate full marks.

१. (अ) नीयेनाभांथी गमे ते अक सभजावो : ४

(१) आचार्यश्चिददं ब्रूयादिति पूजायाम् । आचार्यः आचारं ग्राह्यति । आचिनोत्यर्थान् । आचिनोति बुद्धिमिति वा ।

(२) अवसाय पद्धते रुद्र मृद इति । पद्धदवसम् । गावः पथ्यदनम् अवतेर्गत्यर्थस्य । असो नामकरणः तस्मान्नावगृह्णन्ति ।

(ब) मन्त्रोनी अर्थवत्ता अंगेनो विवाह निरूपो. १०

अथवा

नामानि आख्यातजानि अंगेनो विवाह निरूपो.

२. (अ) नीयेनाभांथी गमे ते अक सभजावो : ४

(१) तत्को वृत्रः । त्वाष्ट्रो असुर इति ऐतिहासिकाः । मेघः इति नैरुक्ताः ।

(२) ज्यापि गौरुच्यते । गव्या चेत् ताद्धितम् । अथ चेन्न गव्या गमयतीषून्निति

(ब) निर्वचनना सिद्धान्तो सोदाहरण यथो. १०

अथवा

पञ्चविधम् निरुक्तम् अंगे सोदाहरण नोध लभो.

३. नीयेना शब्दोनुं यास्कानुसारी निर्वचन आपो : (गमे ते थार) १४

(१) दक्षिणा (२) अध्वर्युः

(३) नभस् (४) दधिक्रा

(५) कक्ष्या (६) समुद्रः

(७) सत्यम् (८) उषस्

૪. ઉપસર્ગ અંગેનું નૈરુક્તો અને વૈયાકરણોનું વલણ સ્પષ્ટ કરો.

૧૪

અથવા

નિરુક્ત વ્યાકરણનું પૂરક છે ? કઈ રીતે ? સ્પષ્ટ કરો.

૫. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં ઉત્તર આપો :

૧૪

(૧) નિઘંટુ શબ્દનો અર્થ શો છે ?

(૨) નિપાતોના પ્રકાર કેટલા છે ? કયા કયા ?

(૩) નિરુક્તના કુલ કેટલા અધ્યાય છે ?

(૪) નિર્વચન એટલે શું ?

(૫) નૂનમ્ નિપાત વેદમાં કયા અર્થોમાં પ્રયોજાય છે ?

(૬) નિઘંટુનો પ્રથમ કાંડ કયા નામે ઓળખાય છે ?

(૭) વ્યાકરણના સ્ફોટવાદની ભૂમિકા નિરુક્તમાં કઈ ચર્ચામાં ઝિલાઈ છે ?

(૮) નિઘંટુમાં સંગ્રહીત શબ્દો પૈકી ગો શબ્દનું નિર્વચન નિરુક્તમાં કયા અધ્યાયમાં નિરૂપાયું છે ?

(૯) ભાવવિકારો કેટલા છે ? કયા કયા ?

(૧૦) નિઘંટુમાં મેઘ અર્થવાચી કેટલાં નામો સંગ્રહીત છે ?

(૧૧) પ્રત્તમ્, અવત્તમ્ માં કયો ધાતુ રહેલો છે ?

(૧૨) નિરુક્તમાં કર્મ શબ્દ કયા વિશેષ અર્થમાં પ્રયોજાયો છે ?

(૧૩) નિરુક્તના અધિકારી કોણ ગણાય ?

(૧૪) અશ્નુતેઽધ્વાનમ્ એ કયા પદનું નિર્વચન છે ?